

режиму робочого й вільного часу, праці й відпочинку, створення належних умов праці та постійне підвищення якості і продуктивності операційної системи.

Література

1. Гук Р. В. Трудова активність персоналу як складова трудового потенціалу, її сутність та показники / Гук Р. В. // Соціально-трудова сфера: сучасний стан, проблеми та стратегічні напрями розвитку : зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 14–16 листоп. 2017 р.– Київ : КНЕУ, 2017. – С. 283–285.

2. Одегов Ю.Г. Мотивація персоналу : Навчальний посібник. Практичні завдання (практикум) / Ю.Г. Одегов, Г.Г. Руденко, С.М. Апенько, А.І. Мерко. – М. : Видавництво «Альфа-Прес», 2010. – 640 с.

УДК 657

ЛБА Н.С., ГОЛОВАЧКО В.М., ЗАЯЦЬ О.,
Мукачівський державний університет

ПОДВІЙНИЙ ЗАПИС ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Нескінченний процес людського пізнання в певний момент розвитку бухгалтерського обліку примушує переусвідомити систему знань про подвійний запис. Зрозуміло, що цей процес спрямований на пошук оригінальних ідей, нове висвітлення питань, що розкриваються у бухгалтерському обліку.

Питаннями історії розвитку бухгалтерського обліку займалися чимало вітчизняних та зарубіжних науковців. Слід відзначити праці Вахтинської Є., Власової Н. С., Кужельного М. В., Пушкаря М. С., Смирнової І.А., Сопка В. В., Соколова Я.В., Циганкова К. Ю.

Роль Луки Пачолі полягає в тому, що він перший ясно і повно передав практичні засоби подвійного запису, які існували в ті часи. Своєю працею він відкрив шлях для майбутніх поколінь, завдання яких було в подальшій розробці його вчення і застосування в усіх видах практичної діяльності, а не тільки в торгівлі [1].

У 1494 р. систему подвійного запису описав учений-математик, францисканський чернець, Лука Пачолі. Інформація про подвійний запис міститься в одинадцятому трактаті «Про рахунки і записи» дев'ятого відділу твору «Сума арифметики, геометрії, вчення про пропорції і відносини». Пізніше система отримає назву «староіталійської». Поява трактату лише на два роки відстає від відкриття Колумбом Америки. Таким чином, зміна епох в історії обліку збігається за часом з переходом Європи від Середньовіччя до Нового часу. Довгий час згадану працю вважали першою з таких, що описують подвійний запис, а Луку Пачолі – його винахідником. Сьогодні достовірно відомо, що перша книга, в якій описувалася система подвійного запису, це робота Бенедетто Котрульї «Про торгівлю і сучасного купця», написана від руки в 1458 р., але надрукована тільки в 1573 р. Тому книга Луки Пачолі

визнається всіма істориками науки як перша друкована робота, що дала поштовх розвитку нової системи бухгалтерського обліку. У трактаті «Про рахунки і записи» Лука Пачолі шляхом аналізу господарських операцій і вже існуючих способів ведення книг – меморіалу, журналу, Головної та інвентарної книг – описав закон подвійного запису і показав, що, ґрунтуючись на ньому, в будь-якому господарстві можна побудувати доцільну систему рахунків і книг [2].

Економічна суть господарської операції сьогодні полягає в тому, що вона викликає подвійні й рівновеликі зміни засобів та джерел їх формування. Двоїстий характер господарської операції зумовлює необхідність відображення її на рахунках методом подвійного запису.

Таким чином, подвійний запис - це метод, що впливає з економічної суті відображення операцій, кожна з яких обумовлює зміни у двох видах господарських засобів, грошових коштів, або у двох видах джерел, або в одному виді засобів чи коштів, і в тій же сумі змінюється відповідний вид джерел. Це важливий принцип однакового відображення господарських операцій на рахунках.

Зрозуміло, що подвійний запис не тільки принцип однакового відображення операцій на рахунках, а й основний технічний прийом бухгалтерського обліку, бо забезпечує горизонтальний взаємозв'язок між рахунками, а також важливий контрольний прийом, оскільки очевидно, що скільки не було б операцій, але загальна сума записів за дебетом рахунків завжди дорівнюватиме загальній сумі записів за кредитом рахунків. Взаємозв'язок між рахунками, що виникає шляхом подвійного запису, називається кореспонденцією рахунків, а такі рахунки - кореспондуючими. Правильна кореспонденція рахунків має велике значення для організації бухгалтерського обліку, його достовірності й правильності, оскільки на перший план виступають сутність господарської операції і її правдиве відображення на рахунках. Тому з метою забезпечення єдиних підходів до відображення операцій розробляють інструкції і типові кореспонденції рахунків, їх наводять у спеціальних довідниках і в коментарях до плану рахунків.

Використання методу подвійного запису забезпечує оперативність облікової інформації (швидкість, своєчасність), її аналітичність (детальне відображення в натуральних і грошових показниках) та достовірність (доказ того, що даний факт чи названий результат є істинним).

Із застосуванням подвійного запису в бухгалтерському обліку забезпечується реєстрація не лише кількісних змін, що відбуваються з майном підприємства, але й змін, які впливають на розмір вимог щодо цього майна. На бухгалтерських рахунках шляхом подвійного запису реєструється наявність та рух майна, а також виникнення, зміна та призупинення прав і зобов'язань, що виникають між господарюючими суб'єктами, тобто відображається не лише факт існування об'єкта бухгалтерського спостереження, але і його причина, чим забезпечується повнота записів у бухгалтерському обліку [3].

Отже, із XV століття подвійний запис став невід'ємною частиною бухгалтерського обліку, перетворив весь облік на струнку систему, що полегшує контроль як за збереженням цінностей, так і за управлінням ними.

Література

1. Васільєва Л. М. Внесок Луки Пачолі в розвиток бухгалтерського обліку / Л.М. Васільєва // Агросвіт. – 2014. - № 7. – С. 13-16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2014_7_4.

2. Ліба Н.С. Подвійний запис у теоретично-історичному аспекті / Н.С. Ліба, Я.В.Голубка, У.Ю.Староста [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/n23.pdf>

3. Пилявець О.В. Подвійний запис як методологічний прийом в забезпеченні якості бухгалтерської інформації / О.В. Пилявець // Збірник наукових праць ВНАУ Серія: Економічні науки. – 2011. - №2 (53), том 3. – С. 84-88.

УДК 330.3

МАКСИМЕНКО Д.В.,
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВА

Важливою особливістю сучасного етапу становлення ринкових відносин в Україні є орієнтація вітчизняних підприємств-виробників на підвищення конкурентоспроможності власних товарів. Ключового значення при цьому набуває маркетингова діяльність, зокрема, формування маркетингових стратегій підприємства.

При формуванні стратегій доцільно враховувати такі особливості стратегічного планування на сучасному етапі: посилення обмеженості ресурсів, що вимагає їх оптимізації при плануванні; підвищення вимог до достовірності стратегій внаслідок зростання невизначеності та ризику при їх реалізації; збільшення динамічності середовища і, відповідно, необхідність чіткого і детального стратегічного планування в часі; необхідність забезпечення гнучкості стратегій у зв'язку зі швидкими змінами зовнішнього середовища.

Багато авторів визначальним для формування стратегії вважають оптимізацію діяльності підприємств стосовно до інших на ринку. Але слід відзначити, що на даний час досягти цього стає усе важче, оскільки конкуренція на ринках продовжує посилюватись. Тому у високо динамічних конкурентних середовищах традиційний підхід до розробки стратегії часто не дає бажаних результатів, і необхідно застосовувати більш динамічні концепції, оскільки ринкові умови змінюються швидше, ніж сформульовані стратегії втілюються.

На думку Г.Мінцберга [1, с.29] поняття «стратегія» є достатньо широким і формується із таких п'яти складових елементів:

1. Стратегія – намічуваний план діяльності (майбутня перспектива);
2. Стратегія – принцип поведінки організації (минулі і теперішні традиції);

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>